

ОЦІНКА СПЕЦІАЛЬНИМИ СЛУЖБАМИ ДАНІЇ АКТУАЛЬНИХ ЗАГРОЗ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ

В. О. Паливода, *центр зовнішньополітичних досліджень НІСД*

У травні 2023 р. Служба безпеки та розвідки Данії¹ оприлюднила відкриту частину звіту про свою діяльність у 2022 р., а також спільно зі Службою військової розвідки², Центром кібербезпеки та Центром аналізу тероризму PET опрацювала оцінку актуальних загроз національній безпеці країни.

Висновки

1. Спільна підготовка аналітичних документів усіма членами розвідувального співтовариства дає можливість комплексно оцінити загрози та виклики у сфері національної безпеки.

2. У сучасних геополітичних умовах практично всі спецслужби країн – членів НАТО розглядають розвідувальну діяльність Росії як головну загрозу їхній національній безпеці.

Звіт Служби безпеки та розвідки Данії під назвою «Оцінка загрози шпигунства для Данії, Фарерських островів і Гренландії»³ складається з дев'яти розділів («Картина загроз в цілому», «Суб'єкти загроз», «Об'єкти, які знаходяться в центрі уваги іноземних спецслужб у Данії», «Загрози для Фарерських островів і Гренландії», «Акції впливу», «Незаконні закупівлі», «Прямі іноземні інвестиції», «Як іноземні спецслужби здійснюють шпигунство?», «Законодавчі рамки PET щодо шпигунства та акцій впливу»).

У передмові до Звіту начальник Управління контррозвідки PET Андерс Генріксен наголошує, що мета публікації – підвищення обізнаності суспільства щодо загроз Данії з боку іноземних держав. Крім того, це є важливим елементом контррозвідувальних зусиль PET і складовою частиною національної стійкості.

¹ Служба безпеки та розвідки Данії (дан. – Politiets Efterretningstjeneste, PET) – спецслужба, підпорядкована Міністерству юстиції Данії; здійснює функції контррозвідки, забезпечення внутрішньої безпеки, боротьби з тероризмом та охорони королівської сім'ї.

² Служба військової розвідки (дан. – Forsvarets Efterretningstjeneste, FET) – спецслужба, підпорядкована Міністерству оборони Данії; здійснює функції зовнішньої та військової розвідки, військової контррозвідки.

³ Фарерські острови і Гренландія – самоврядні території у складі Королівства Данії із широкими повноваженнями (зокрема, мають власні міністерства закордонних справ).

У спецслужбах Данії констатують, що розвідувальна діяльність іноземних держав становить значну та постійну загрозу, яка походить насамперед від Росії та Китаю. Протягом багатьох років спецслужби РФ становили основну загрозу для Данії, і *PET* вважає, що у найближчому майбутньому ситуація не зміниться. Проте в довгостроковій перспективі набагато серйознішою загрозою може стати діяльність китайської розвідки.

У Звіті теж зазначається, що, крім РФ і КНР, у Данії здійснюють свої розвідувальні операції спецслужби Ірану, Туреччини та Саудівської Аравії.

Російська загроза

Війна РФ проти України посилила потребу Кремля в інформації щодо зовнішньої та безпекової політики Данії, її оборонного потенціалу та позиції Копенгагена в міжнародних організаціях. Оскільки видворення в 2022 р. з території Данії 15 офіцерів російської розвідки значно послабило можливості останньої працювати з агентурними джерелами, *PET* завбачує, що Москва намагатиметься використовувати інші методи шпигунства. Зокрема, це можуть бути: посилення розвідки з нелегальних позицій; використання недипломатичного прикриття (журналісти чи бізнесмени); вербування громадян Данії на території Росії або третіх країн.

У разі потенційного воєнного конфлікту Росії з НАТО Данія зобов'язана забезпечувати перевезення підкріплень Альянсу, що робить її особливо цікавою у розвідувальному плані для РФ. Наразі для Москви особливо важливою є інформація про обговорення Данією санкцій проти РФ та військову підтримку України. Насамперед це стосується розвідданих про озброєння, яке транспортується з/через Данію в Україну. Ймовірно, РФ намагатиметься вжити заходів щодо створення перешкод для цих ланцюгів постачання.

Війна Росії проти України ще більше сприяла тому, що енергетична політика перетворилася на політику безпеки, отже, варто очікувати, що питання енергетики й надалі будуть пріоритетними для спецслужб РФ. Крім того, російські спецслужби постійно намагаються збирати інформацію про данські технології та дослідження в галузях, де Данія є лідером ринку. Особливий інтерес росіяни виявляють до товарів подвійного призначення, які підпадають під санкції та експортний контроль.

Російські акції впливу – явище не нове, вони були важливим складником розвідувальної діяльності СРСР під час холодної війни. Наразі метою таких акцій є загострення будь-яких розбіжностей між західними країнами (включно із впливом на громадську думку) щодо підтримки України. Москва намагається через соціальні мережі та свою агентуру впливу поширювати наративи про негативні наслідки санкцій для економіки західних країн, одночасно покладаючи на Захід відповідальність за погіршення безпекової ситуації та ризик військової ескалації.

Китайська загроза

У *PET* вважають, що глобальна конкуренція Китаю та Заходу впливає на національну безпеку Данії. Особливо це стосується прагнення Китаю стати провідним розробником певних технологій, у яких Данія є лідером. У цьому плані Пекін використовує широкий спектр інструментів для підтримки своїх інтересів, а китайські спецслужби мають широкі повноваження для збору інформації за кордоном. Закон про розвідку, прийнятий 2017 р., зобов'язує китайських громадян і компанії (незалежно від країни, де вони розміщені) співпрацювати зі спецслужбами КНР.

У Китаї протягом останніх років реалізується національна стратегія «Військово-цивільна інтеграція», метою якої є зміцнення науково-дослідної співпраці між університетами, приватними компаніями та збройними силами. На практиці це означає, що під час міжнародних контактів у науковій сфері існує невизначеність щодо того, чиї інтереси насправді представляють китайські ділові партнери. Отже, данські дослідницькі установи та компанії ризикують передати КНР знання чи технології, які будуть використані для нарощування потенціалу китайської армії або при розробленні технологій для органів безпеки тоталітарного режиму. Крім того, *PET* встановила, що Китай іноді діє як проміжний пункт призначення у незаконних закупівлях для таких підсанкційних країн, як Росія, Іран і Північна Корея.

Контакти з китайською діаспорою у світі (зокрема, в Данії⁴) Пекін здійснює через Департамент роботи об'єднаного фронту⁵, який підпорядкований Центральному комітету Комуністичної партії Китаю.

⁴ Китайська громада в Данії налічує понад 12 тис. осіб.

⁵ Найімовірніше, цей орган є відомством прикриття для 2-го (політична розвідка) і 3-го (науково-технічна та економічна розвідка) управлінь Міністерства державної безпеки КНР.